

УДК 371.03:004

**Сергій Нетьосов,
Світлана Нетьосова**

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СИСТЕМІ ВИХОВНОЇ РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ

Сучасне суспільство характеризується розвитком інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), які активно використовуються в усіх сферах життя. Важливість розвитку та впровадження ІКТ підкреслюється в документах прийнятих країнами-членами Європейського союзу та Ради Європи: Стратегії «ЄС – 2020» [1], Лісабонська стратегія [2], Окінавська Хартія глобального інформаційного суспільства [3] тощо.

Впевнено й стрімко ІКТ займають своє місце у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи і в Україні. Державна програма «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» [4], Закон України «Про Національну програму інформатизації» [5], Закон України «Про основні засади інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 рр.» [6] та інші спрямовані на створення та розвиток інформаційного суспільства, фундаментом якого виступає процес використання ІКТ в освіті. Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 1722-р схвалена Концепція державної цільової програми впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх закладів ІКТ «Сто відсотків» на період до 2015 року [7]. У зазначених документах підкреслюється, що інтеграція ІКТ у систему освіти спрямовується на забезпечення комп'ютерної та інформаційної грамотності населення, формування всебічно розвиненої особистості.

Організації системи навчання в загальноосвітніх навчальних закладах з використанням ІКТ присвятили свої дослідження Н. Сороко (українська мова), М. Головань, Т. Дубова, М. Желдак, О. Смалько (математика та інформатика), Л. Лісіна, П. Маланюк (фізика), С. Каяліна (хімія), В. Корнеєв (географія), Д. Десятов, Т. Ладиченко, О. Мокрогуз, О. Худобець, (історія), С. Антоненко, В. Волков, І. Власенко, С. Нетьосов (правознавство), В. Краснопольський (англійська мова), О. Вашук (трудове навчання), В. Отенко, В. Штепа (музика) тощо. Дослідники підкреслюють, що ІКТ сприяють підвищенню якості знань, мотивації навчання, розвитку творчого потенціалу особистості, розвивають самостійність учнів, їхні вміння та навички щодо пошуку, аналізу та відбору знайденого матеріалу, в підлітків підвищується самооцінка, розвивається самоконтроль.

Вважаємо, що ІКТ мають значний виховний потенціал, який найбільш ефективно та повноцінно реалізується в рамках системи роботи, що поєднує навчальний та виховний потенціал шкільних предметів. На

нашу думку, ці елементи системи є взаємодоповнюючими складовими роботи вчителя.

Аналізу проблематики використання ІКТ у виховному процесі присвятили свої роботи значна кількість вчителів-предметників. Так, О. Бурлака акцентує увагу на досвіді використання ІКТ в організації виховних заходів патріотичного спрямування [8], Л. Нежданова досліджує процес використання ІКТ у позакласній роботі з метою формування гуманістичних цінностей старшокласників [9], Т. Отрошко зупиняється на питаннях використання синергетичного підходу до організації позакласної виховної роботи з використанням ІКТ [10]. Цікавий досвід використання ІКТ та можливостей Інтернету у вихованні учнівської молоді надають Л. Киян [11] та Г. Зиммель [12], формуванню духовних цінностей у процесі впровадження проектної методики виховного спрямування з використанням ІКТ у позакласній роботі з математики та інформатики присвячена праця О. Гончарик, Н. Олефіренко, С. Ходоровської [13]; досвід використання інформаційних технологій для формування особистісних якостей (самоаналіз, саморозвиток, самореалізація) пропонує І. Гончарова [14], у матеріалах Харківської гімназії № 47 надається опис моделі «Інформаційно-комунікаційні технології навчально-виховного процесу», де питанню організації виховної роботи з використанням ІКТ надається особливе місце [15]. Л. Гой знайомить з досвідом використання ІКТ по формуванню толерантності, культури мовлення, бережливого ставлення до державного майна в процесі виховної діяльності з інформатики [16].

У реалізації поставлених цілей педагоги використовують мережеві ресурси Інтернету, соціальні сервіси web – 2.0, функціональні властивості та дидактичні можливості ІКТ – гіпертекст, інтерактивність, мобільність, комунікативність, мультимедіа, моделювання та продуктивність, на основі яких у процесі виховної роботи вчитель спрямовує діяльність учнів на проведення учнівських досліджень, підготовку проектів, проведення презентацій, зйомку та монтування відеофільмів тощо, в ході чого йде процес формування, вдосконалення компетентностей, вирішуються питання виховного характеру.

Отже, аналіз публікацій дає підставу стверджувати, що сьогодні ІКТ стали невід'ємною частиною системи навчально-виховної роботи загальноосвітнього закладу.

Мета статті полягає у дослідженні, аналізі та узагальненні цілей та методів використання ІКТ у системі виховної роботи вчителя історії.

Україна сьогодні переживає складні часи, що вимагає від кожного любові до своєї Батьківщини, активності, ініціативи, творчості, готовності до пошуку. Одним із важливих принципів організації виховної роботи взагалі й історії зокрема є нестандартний, нетрадиційний підхід, що викликає неподільну зацікавленість, активність, творчість учнів, робить їх суб'єктами діяльності.

Сьогодні активно поширюються клуби історичної реконструкції, які відновлюють військову форму, амуніцію, озброєння різних армій, хід баталій тощо. Залучення учнів до цієї діяльності створює умови для розвитку загальних, галузевих та предметних компетентностей, школярі зацікавлюються, отримують навички самостійності, творчості. Але реконструювати доцільно не тільки елементи військової та батальної історії. Формою виховних заходів по предмету обрали історико-культурну реконструкцію «Бал XIX століття» (у 9-му класі) та ретровечоринки «Ми із джазу» (у 10-му класі). Метою заходів було занурення в конкретну історичну епоху, яку учні вивчають за програмами всесвітньої історії та історії України в цих класах, ознайомлення з духовними та культурними традиціями відповідної епохи, розвиток та вдосконалення роботи з інформаційно-комунікаційними технологіями. Підготовка кожного із запланованих заходів вимагає від бажаючих взяти участь у ньому – активності, ознайомлення з традиціями, манерою поведінки, костюмами, музикою і, зрозуміло, танцями.

Для підготовки до балу костюмів, інтер'єру, підбору музичного репертуару, знайомства з танцями були проведені консультації з фахівцями Луганського обласного коледжу культури та мистецтв, широко задіяні ресурси Інтернету, переглянута значна кількість художніх фільмів, наприклад, «Війна та мир» (режисер С. Бондарчук) тощо. Учні знайшли відео-фрагменти, на яких були представлені бальні танці XIX століття: вальс, полонез, бальна полька тощо. Хронікальне кіно та фотодокументи були задіяні для знайомства з побутом, традиціями, музикою першої третини XX століття, а також з танцями цього часу – чарльстоном, танго, фокстротом, блюзом. На основі занурення в історичну епоху, знайомства з особливостями її духовної та культурної спадщини, учні паралелі 9-х класів, а на наступний навчальний рік вже 10-х класів, вибудовували свій персональний образ, готували костюми, з бажанням ходили на репетиції, де опановували танці відповідної епохи.

Незамінне місце ІКТ займають не тільки у підготовці балу та ретровечоринки, але й у проведенні кожного із заходів. За допомогою уривків з художніх фільмів, музики тих часів створювалася атмосфера, своєрідна віртуальна обстановка, святковий настрій. Інформаційні технології допомагали моделювати кінотеатр, європейську кав'ярню 20-х рр. XX ст., фотосалон цього часу. Грамофон, ретротелефон та інші речі відповідної епохи доповнювали інтер'єр приміщення.

Отже, історико-культурна реконструкція балу XIX ст. та ретровечоринка 20–30-х рр. XX ст. стали знаковими подіями в системі виховної та позакласної роботи з історії у 9-му та 10-му класах відповідно. У процесі підготовки школярі проявили активність, творчість, старанність, ознайомилися з духовною спадщиною періоду, який вони вивчали на уроках, ознайомилися безпосередньо з побутом та музикою. Учні відчули специфіку та дух епохи, залучилися до високих моральних традицій та

ідеалів, отримали навички роботи над проектом у групі. До того ж значна кількість учнів навчилася танцювати, переборола своє упереджене ставлення до цієї форми суспільного спілкування.

Використання ІКТ у підготовці та проведенні заходів створило умови для поглиблення навичок, знаходження та відбору необхідної відео- та аудіо-інформації в Інтернеті. ІКТ-компетентність особливого вдосконалення знайшла в ході роботи з уривками з художніх фільмів для підготовки їх до використання під час проведення заходів. Учні, працюючи у групі, опановували та вдосконалювали навички роботи з програмою Windows Movie Maker та утилітою Free Audio Dub 1.2, за допомогою яких монтували кінофрагменти з різних фільмів, відбирали та комплектували музикальну частину заходів, готували фонограми, слайди та відео-фрагменти для відтворення специфіки відповідної епохи, створення морально-психологічного настрою.

Отже, ІКТ надали широкі можливості для вдосконалення виховної та позакласної роботи з історії, сприяли створенню ситуації зацікавленості, творчості, співпраці. Учні отримали конкретну справу, в рамках якої вдосконалювали свої інформаційно-комунікаційні компетентності. Особливе значення проведених заходів полягає у тому, що старшокласники у процесі підготовки, проведення балу та ретровечоринки стали безпосередніми суб'єктами діяльності. Високий рівень проведених історико-культурних ретроспектив сприяв формуванню та поглибленню почуттів колективізму, дружби, взаємодопомоги, поваги один до одного, усвідомленню цінності кожного члена колективу.

Наступними шляхами досліджень бачимо виявлення, аналіз та презентацію специфіки використання ІКТ на уроках громадянської освіти, предметах філософського та художнього циклу, у системі позакласної та позаурочної роботи вчителя суспільствознавчих дисциплін загально-навчального закладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Commission working document. Consultation on the future «EU 2020» Strategie [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/> – Назва з екрана.
2. Opter pour la croissance, innovation et emploi dans une societe fondee sur la cohesion [Електронний ресурс] // Commission European Report. – Режим доступу : <http://ec.europa.eu/invest-in-research/pdf/226/fr.pdf> – Назва з екрана.
3. Окинавская хартия глобального информационного общества. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/998_163 – Назва з екрана.
4. Державна програма «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006–2010 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1153-2005-п>. – Назва з екрана.

5. Закон України «Про Національну програму інформатизації». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/74/98-вр>. – Назва з екрана.
 6. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/537-16>. – Назва з екрана.
 7. Концепція Державної цільової програми впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій «Сто відсотків» на період до 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/8835/ – Назва з екрана.
 8. Бурлака О. В. Досвід використання ІКТ в організації виховних заходів патріотичного спрямування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://oipopp.ed-sp.net/content/view/1391/71/> – Назва з екрана.
 9. Нежданова Л. І. Використання ІКТ у позакласній роботі з української літератури з метою формування гуманістичних цінностей старшокласників [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Tmpvd/2010_14_2/17.pdf. – Назва з екрана.
 10. Отрошко Т. В. Організація позакласної та виховної роботи з використанням інформаційно-комунікаційних технологій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/NzKp/2008_21/23.pdf – Назва з екрана.
 11. Киян Л. М. Досвід використання інформаційно-комунікаційних технологій та можливостей мережі Інтернет у вихованні дітей та учнівської молоді Драбова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://oipopp.ed-sp.net/content/view/1391/71/> – Назва з екрана.
 12. Зиммель Г. Досвід використання ІКТ та можливостей мережі Інтернет у вихованні дітей та учнівської молоді у загальноосвітній школі I–III ступенів № 2 м. Сміла [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://oipopp.ed-sp.net/content/view/1391/71/> – Назва з екрана.
 13. Гончарик О. Ф. Навчаючи – виховуємо / О. Ф. Гончарик, Н. М. Олефіренко, С. І. Ходоровської [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://oipopp.ed-sp.net/content/view/1391/71/> – Назва з екрана.
 14. Гончарова І. П. Медіакультура як складова виховної системи в роботі з групою [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://centerpolygraph.org.ua/pdf/comp.pdf>. – Назва з екрана.
 15. Опис моделі «Інформаційно-комунікаційні технології навчально-виховного процесу в Харківській гімназії № 47 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kharkivosvita.net.ua/files/sc47.pdf>. – Назва з екрана.
 16. Гой Л. А. Досвід використання ІКТ та можливостей мережі Інтернет у вихованні дітей та учнівської молоді [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://oipopp.ed-sp.net/content/view/1391/71/> – Назва з екрана.
-